

ב"ה

פרשת כי תצא

תמחה את זכר עמלק

כי תצא כה, יט.

גם את עמלק אפשר לקרב

כותב הרמב"ם^[1] "אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום, אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה (כולל - "מלחמת שבעה עממים ומלחמת עמלק"^[2]) שנאמר^[3] כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום. אם השלימו וקבלו שבע מצוות שנצטוו בני נח עליהן, אין הורגין מהן נשמה.. ואם לא השלימו, או שהשלימו ולא קבלו שבע מצוות, עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים.. במה דברים אמורים במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות, אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו, אין מניחין מהן נשמה, שנאמר^[4] כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים גו' לא תחיה כל נשמה, וכן הוא אומר בעמלק תמחה את זכר עמלק. ומנין שאינו מדבר אלא באלו שהשלימו וכו"^[5] (וכפי שממשיך לבאר "אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון כו"^[6]).

כלומר, הציווי ד"לא תחיה כל נשמה", וכן "תמחה את זכר עמלק" - אינו אלא בשבעה עממין ועמלק שלא השלימו, אבל אם השלימו וקבלו שבע מצוות, אין הורגין מהן נשמה^[7].

וכבר שקלו וטרו^[8] "בנוגע למקורו של הרמב"ם שהשלמה מהני (לא רק בשבעה עממין, אלא) גם בעמלק, אף על פי שהחמירה תורה במחייתו יותר משבעה עממין, "תמחה את זכר עמלק"^[9], "שלא יהיו אומרים גמל זה של עמלק כו"^[10].

אמנם, לאחרי כל זה, עדיין דרוש ביאור והסבר: ידוע המבואר בדברי אלוקים חיים^[11] בענין "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד"^[12], ש"עמלק" הוא ראשית לכל הגוים דשבעה אומות, היינו, שורש ומקור ("ראשית") לכל הקליפות כו', ולכן, בנוגע לשבעה עממין (שבע המדות) שייך ענין הבירור כו' (ואזרבה - עיקר הבירור הוא בשבע המדות), מה שאין כן בנוגע לעמלק ("ראשית גוים", השורש ומקור כו') לא שייך ענין הבירור כו', כי אם, "אחריתו עדי אובד", היינו, שאיבודו זהו תיקונו (על דרך "שבירתן זוהי טהרתן"^[13]).

ולכאורה, כיצד יתאים זה עם ההלכה שעמלק שהשלים אין הורגין אותו?!

[ואין לתרץ שגלוי וידוע לפניו יתברך שעמלק לא ירצה להשלים כו' - כי: א) בענינים התלויים ברצונו של מיישהו אין אומרים גלוי וידוע כו', (ב) ועיקר: אין זה מתרץ את השאלה על ההלכה (גם אם לא יהיה הדבר הזה לעולם) שעמלק שהשלים אין הורגין אותו, אף על פי שנאמר בו "ואחריתו עדי אובד", כפשוט].

...והביאור בזה: אמרו חז"ל^[14]: "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", ומזה מובן, שבכל דבר שבעולם בהכרח שתהיה האפשרות דכבודו של הקב"ה, כלומר, לא רק באופן שלילי, "שבירתן זוהי טהרתן", אלא גם באופן חיובי, שדבר זה מוסיף, כביכול, בכבודו של הקב"ה - כפירוש הפשוט דמאמר... זה, "דבר משנה".

ולכן, אפילו בנוגע לעמלק, שהחמירה תורה במחיית זכרו יותר משבעה עממין, "תמחה את זכר עמלק" - בהכרח שתהיה גם אפשרות של בירור כו', שעל ידו ניתוסף, כביכול, בכבודו של הקב"ה.

ואפשרות זו היא - "אם השלימו וקבלו שבע מצוות בני נח", שאז, אינם בכלל "עמלק" שנצטוינו להכריתו ולמחות זכרו, מכיון שהשלימו כו'.

ואכן, מצינו^[15] ש"מבני בניו של המן (המן בן המדתא האגגי, מזרעו של עמלק^[16]) למדו תורה בבני ברק" - עירו של רבי עקיבא^[17], ובה הסבו חכמי ישראל לספר ביציאת מצרים (כמובא ב"הגדה") - אשר, האפשרות היחידה לכך היא, על ידי זה שהשלימו כו', שאז, נעשה הענין דכבודו של הקב"ה אפילו מזרעו של עמלק.

קטע משיחת ש"פ בא, ח' שבט, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשמ"ז ח"ב ע' 370.

^[1]ה' מלכים פ"ה ה"ד.

^[2]ריש פ"ה.

^[3]שופטים כ, יו"ד.

^[4]שם טו-טז.

^[5]פ"ו ה"א-ד.

^[6]הלכה ה.

^[7]ראה חינוך מצוה תקנז. כס"מ כאן ה"ד.

^[8]ראה פתח עינים להחיד"א סנהדרין צו, ב. עין זוכר מערכת ג' אות א'. אבני נזר חאו"ח ס"י תקח. שו"ת דובב מישרים

חייג סי' סו. ועוד.

^[9]ס"פ תצא. וראה ב"ב כא. רע"ב.

^[10]מכילתא ס"פ בשלח. וראה פרש"י תצא שם.

^[11]ראה ד"ה זכור תרס"ה. פה"מ פר"ת ע-רעח ואילך. סה"מ תר"פ-תרפ"א בתחלתו. ועוד

^[12]בלק כד, כ.

^[13]כלים רפ"ב.

^[14]אבות ספ"ו

^[15]גיטין נז, ב. וש"נ.

^[16]תרגום ותרגום שני אסתר ג, א.

^[17]סנהדרין לב, ב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגותו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה